

Den første kvelden på Ustaoset tok Mariann tak i det hytta hadde å by på av lokalhistorie, utviklingen av samferdselen som skapte forutsetningene for stedsutviklingen og gjesteboka. Folk, relasjoner, situasjonen, aktørene og samfunnsutviklingen. Det er heller ikke første gang at hun starter med dette.

Det er interessant å høre henne legge ut om slike ting, fordi det er som om stedet kommer i tale, og jeg lytter til en muntlig historie basert på førstehåndserfaring. Engasjementet er utvetydig. Jeg kommer til å se gjennom materialet litt senere i uken. Henie Onstad, Arne Næss og stedets Vel.

Hyttebyen har en historikk som startet før 1. Verdenskrig. Det ble bygget en ishall på Finse. Sonja Henie ble fløyet oppover for å trene her. Hun holdt også oppvisninger. Arne Næss slo seg til her som 25 åring—2 år før han ble professor: han fant opp en *pedal*-kinne for å lette jobben med å lage smør.

Jeg tror jeg skal se på materialet som Mariann pløyde gjennom i går litt mer mot slutten. Men jeg bet meg merke i én ting som hun fortalte fra kjent positur i stedets sofa. Nemlig at når stedets vel—når Thorleiv Vindegg la frem en liste over bidragytene til vedlikehold av veien—unntok Arne Næss.

Det var etter krigen, i 1947, og det ble fremholdt at «... Professor Næss, burde vel ikke være med, for han har så vidt jeg vet ikke benyttet noen av veiene, og vel ikke kommer til å benytte dem, unntatt som gangsti.» Men skjønnsretten avsto særbehandling. Planløshet og en rekke rettssaker.

Jeg har mange ganger fundert over hva denne hangen til å lande på en rettferdighet som egentlig ikke er så opptatt av resultater kan ha betydd for Norge. De sosiale og kulturelle ambisjonene manglet ikke her oppe, later det til. Det meste av dette er borte. Det er helt andre mennesker og liv her nå.

Det som kanskje fremfor noe kjennetegner den nåværende situasjonen er at det i økende grad blir vanskelig å merke og spore de kulturelle og sosiale ambisjonene. Kanskje fordi det er system i de sosiale ambisjonene—de er lagt i rør & kabler som vassdrag & elektrisitet—mens kulturen fragmenterer.

Den liberalistiske verdensorden tilsier kanskje at kultur og samfunn er hver for seg: at det ene er underholdning og det andre er blodig alvor. Slik at dersom det er en sjanse for et alternativ—nemlig at kultur og samfunn er ett i substans—så er det på bakteppet av en levd og erfart natur i naturen.

Det er denne rollen jeg ser for naturhistorien: det historiske prosjektet, i vanlig forståelse, er gått ut på dato. Vi lever sosialt og kulturelt i en posthistorisk era som i naturens historikk tilsvarer antropocen. Det er som formasjon i et naturmiljø at samfunn og kultur kommer i samlet gestalt.

Økosofien er døren ut og inn av denne formasjonen. Den praktiske filosofien utgjør en kritikk av hva den gjør og er. Det er her det geometriske grepet til Spinoza i *Ethica* utspiller seg i landmålerens vandringer. Det er høyst usikkert om landmålere, eller geometeren, handler på oppdrag.

Det er allikevel i Slottets motlys at landmåleren—som Kafkas K—drar opp det underlige landskapet av folk, steder og relasjoner i omegnen, og det langsomt kommer tilsyne en situasjon. Det er denne tilnærmingen som vil trolig vil avfødtes av naturhistorien, økosofien og den praktiske filosofien.

Ideer forklarer hva materien uttrykker. Materien impliserer hva ideene forstår. Jeg har derfor tenkt her oppe at det Spinoza kaller den tredje erkjennelsestypen kan eksemplifiseres i Humboldt's forståelse av bokformen til storverket *Kosmos*, i forlengelse av helhetsforståelse og detaljert kunnskap.